

Europese Commissie: beperking octrooien op planten

In november vorig jaar meldde de Europese Commissie dat het nooit de bedoeling was om de resultaten van kruisingswerk octrooieerbaar te maken. Dat standpunt namen de lidstaten unaniem over. Het ligt nu ter beoordeling bij het Europees Octrooibureau (EOB), waarbij ook andere Europese landen zijn aangesloten. Drie zeer betrokken deskundigen lichten de nieuwe ontwikkelingen toe.

Het octrooirecht op planteigenschappen blijft de gemoederen bezighouden. Juriste Judith de Roos van Plantum, advocaat intellectueel eigendom Tjeerd Overdijk en directeur R&D Hans van den Heuvel van sierteeltveredelaar Dümme Orange belichten de ontwikkelingen. Wat heeft het octrooirecht zoals het Europees Octrooibureau dat toepast, tot nu toe gebracht?

Vooraf voedingsgewassen

“Minder dan veel mensen vreesden”, antwoordt Hans van den Heuvel. Als directeur R&D bij één van de grootste veredelingsbedrijven in de sierteelt is hij voorstander van het octrooirecht. “Het EOB heeft tot nu toe zo’n 150 octrooien verleend en in aanvraag op nieuwe planteigenschappen die door kruisen zijn ontstaan. Vooral in voedingsgewassen, waar de grootste veredelingsbedrijven actief zijn. Ondanks het veel bredere assortiment zijn er in de sierteelt hooguit enkele tientallen octrooien in een handvol gewassen. Dat valt best mee, als je bedenkt dat de Europese Biotechrichtlijn – waarin het octrooirecht verankerd is – dateert uit 1998.”

Tjeerd Overdijk is het daar mee eens. “Ik heb wel geschillen zien langskomen over octrooien op planten of veredelingsmethoden. Maar behalve de radijsspruitenzaak nog geen zaken over overdraagbare eigenschappen in planten. Kennelijk loopt het niet zo’n vaart. Partijen weten elkaar buiten de rechter om goed te vinden. Bedrijven geven elkaar regelmatig licenties voor

is nodig

het gebruik van geïmporteerd plantmateriaal in kruisingsprogramma's."

Drempel kleine bedrijven

"Toch is dat niet het hele verhaal", werpt Judith de Roos tegen. "Juist voor kleinere bedrijven werpen octrooien een drempel op. Zij hebben geen gespecialiseerde juristen en missen de financiële armslag om octrooien aan te vechten. Bovendien hebben de meeste octrooien betrekking op een beperkt aantal voedingsgewassen, zoals tomaat, paprika, sla- en koolgewassen. In zo'n gewas heb je al snel met een tiental octrooien te maken. Omdat het vaak om belangrijke eigenschappen gaat, wil een veredelaar voor elk van deze octrooien een licentieovereenkomst afsluiten. Dat vergt veel geld én welwillende octrooihouders. Het is de vraag of ze altijd bereid zijn om die licenties aan iedereen te geven. Dat kan de ontwikkeling van nieuwe rassen op langere termijn afremmen. Bedrijven vragen ook uit defensief oogpunt octrooien aan. Er gaat steeds meer geld zitten in het octrooisysteem. Ik vraag me af of het uiteindelijk meer oplevert dan het kost." Bij het kwekersrecht is die drempel er niet. Dankzij de kwekersvrijstelling zijn kwekersrechtelijk beschermde rassen namelijk vrij te gebruiken om te kruisen.

Hightech

Van den Heuvel merkt op dat het kwekersrecht nog steeds een belangrijke rol speelt. "Het geeft onvoldoende bescherming om de steeds hogere in-

*Judith de Roos:
"Ruime toegang tot
genetisch materiaal voor
alle veredelaars was altijd
ons uitgangspunt. Dat
standpunt is in Brussel
duidelijk overgekomen."*

vesteringen in moderne veredelings-technologie te kunnen rechtvaardigen. In kleinere sierteeltgewassen is het lastig om investeringen in hightech terug te verdienen. Vooral omdat rassen een steeds kortere levensduur hebben. Hightech is nodig om rassen te maken die je duurzamer kunt telen. Want telers en maatschappij vragen om weerbaarheid tegen ziekten en plagen en een betere bestendigheid tegen droogte en verzilting. Een goede bescherming via octrooien biedt juist kansen om daarin te investeren."

Licensing Platform

Voor beide opvattingen valt wat te zeggen. Het hangt er maar van af aan welke kant van de streep je staat. Voor blijvend toegang tot geoctrooieerd plantmateriaal, richtten een aantal vooraanstaande groenteveredelingsbedrijven eind 2014 het International Licensing Platform Vegetable (ILP) op. De elf aangesloten bedrijven legden hierin spelregels vast voor het beschikbaar stellen van genetisch materiaal om te kruisen. En dat tegen een redelijke vergoeding. Een geschillencommissie spreekt bij meningsverschillen een bindend oordeel uit. Volgens Overdijk kwamen er nauwelijks geschillen op tafel. Van den Heuvel bevestigt dat. “Het ILP lijkt voor de voedingstuinbouw goed te werken. De toegang tot octrooien is daar voor een groot deel geregeld. In de sierteelt ontbreekt zo’n platform, maar daar zijn nog weinig octrooien aangevraagd en verleend.”

Richtlijn met nieuwe uitleg

Ook in Brussel is de afgelopen jaren stevig gedebatteerd. Niet in de laatste plaats door het kleine Nederland, dat

Nog deze zomer duidelijkheid

Beleidscoördinator plantaardig uitgangsmateriaal Marien Valstar van het Ministerie van Economische Zaken is bestuurslid van het CPVO en vertegenwoordigt de minister binnen het UPOV en internationale werkgroepen. Hij verwacht dat het Europees Octrooibureau het EU-standpunt op korte termijn vertaalt in nieuwe, aangescherpte octrooiwetgeving. “Voor zover ik het kan beoordelen staan de neuzen redelijk dezelfde kant op en wil het EOB de wetgeving nog deze zomer aanpassen”, aldus Valstar. “De details wachten we af. Wat we wel weten, is dat het een stuk moeilijker wordt om octrooien vast te leggen op planten en planteigenschappen.”

groot is in plantenveredeling. “Ruime toegang tot genetisch materiaal voor alle veredelaars was altijd ons uitgangspunt en dat is het nog steeds”, merkt Judith de Roos op. “Dat standpunt is in Brussel duidelijk overgekomen, mede dankzij steun vanuit andere landen. Wat de Europese Commissie en de lidstaten nu zeggen, sluit daar beter op aan dan de manier waarop het Europees Octrooibureau (EOB) de wetgeving tot nu toe uitlegt.” Samengevat luidt het Europese standpunt dat de wetgever nooit de bedoeling had om planten die via traditioneel veredelen (kruisen en selecteren) zijn ontstaan, octrooieerbaar te maken. Momenteel buigt het EOB zich over de vraag of ze haar eigen wetgeving, die dezelfde bewoordingen bevat, op dezelfde manier moet gaan uitleggen.

Octrooibureau EU aan zet

Overdijk: “De EU-lidstaten plus tien andere landen bepalen het beleid bij het Octrooibureau. Zij moeten het eens worden over een striktere opvatting. Zoals de kaarten nu liggen, is dat al snel het geval.”

De Roos vult aan: “Wij rekenen erop

dat er een einde komt aan octrooien op planten die via natuurlijke kruising zijn verkregen. Alle EU-lidstaten onderschreven namelijk de uitleg van de Europese Commissie. De andere lidstaten van het EOB moeten zich daar nog bij aansluiten. Maar ook op andere punten is nog meer duidelijkheid nodig. Bijvoorbeeld over de vraag wat dan nog wel onder de reikwijdte van de resterende octrooien kan vallen. De uitkomsten kunnen in de uitvoeringsregels van het EOB worden vastgelegd. In de loop van dit jaar wordt dat waarschijnlijk duidelijk.”

De wereld is groot

Van den Heuvel noemt het nieuwe EU-standpunt steviger dan verwacht. “Voor ons brengt dit geen verbetering, maar ik zie wel waar het uitkomt. De wereld is ons speelveld en de wereld is groot. Veel landen kennen octrooien op planten en planteigenschappen. Waar dat zinvol is, gaan wij zeker octrooien aanvragen. Ondertussen blijven wij doen waar wij goed in zijn: nieuwe plantenrassen ontwikkelen die de wereld mooier en mensen blijer maken.”